

УДК 785:780.614.13(477)

DOI <https://doi.org/10.31723/2524-0447-2020-31-1-4>**Ольга Євгенівна Кубік**

ORCID: 0000-0002-5277-8266

магістр,

аспірантка кафедри музичної україністики

та народно-інструментального мистецтва

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
ksanyok@ukr.net

СПЕЦИФІКА ДУЕТУ ЯК АНСАМБЛЕВОЇ ФОРМИ СУЧАСНОГО БАНДУРНОГО МИСТЕЦТВА

Авторка статті висвітлює історію зародження та функціонування одного із видів ансамблевого бандурного мистецтва – дуету бандуристів. **Мета статті** – аналіз творчої специфіки дуетного виконавства у бандурному мистецтві. Серед завдань: історія зародження та розвитку ансамблевого виконавства бандуристів в Україні та за її межами; класифікація бандурних дуєтів; висвітлення творчої діяльності та професійних здобутків провідних дуєтних колективів бандуристів.

Методологія дослідження спирається на загальнонаукові методи дослідження – емпіричні (спостереження, опис, інтерв'ю), теоретичні (аналіз) та порівняльно-історичний метод. **Наукову новизну** статті складає визначення засад класифікації бандурних дуєтів та критеріїв аналізу їх творчості.

Зазначено, що дуєт у типології бандурних колективів – найпростіший за формою, але, водночас, представлений різноманітними виконавськими зразками. Визначено основні типи дуєтів – однорідні та мішані, які, у свою чергу, поділяються на інструментальні та вокально-інструментальні. У статті також проаналізовано експериментальні типи мішаних форм сучасних дуєтів України та зарубіжжя за участю бандури, зокрема баян і бандура, гітара і бандура та ін. Підкреслено значення композиторської творчості (О. Герасименко, Ю. Олійника, В. Павліковського, Р. Гриньківа та ін.) у створенні ансамблевого бандурного репертуару, зокрема для дуєтів бандури і фортепіано.

Визначено принципи формування репертуару дуєтів у бандурному виконавстві, що охоплює як оригінальну композиторську творчість, так і аранжування, кавери та обробки творів фольклорного, академічного та джазово-естрадного спрямування. Провідні ансамблеві дуєтні колективи («Бандурна розмова», V&V Project, «Діалоги», «Double Blast» та ін.) успішно гастролюють в Україні та за кордоном, беруть участь у міжнародних конкурсах та фестивалях, пропаяючи можливості українського народно-академічного інструментарію.

Висновки. Дуети бандуристів – одна з найдавніших ансамблевих форм, яка постійно перебуває в процесі творчого експериментування. Сучасні дуетні колективи – в пошуках нового репертуару та реалізації себе в різноманітних жанрах.

Ключові слова: дует бандуристів, ансамблеве мистецтво бандуристів, класифікація бандурних дуєтів, репертуар, інструментарій.

Kubik Olha Yevhenivna, Master, Postgraduate Student at the Department of Musical Ukrainian Studies and Folk Instrumental Art of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

Specificity of duet as an ensemble form of modern bandura art

The author of the article covers the history of the origin and functioning of one of the types of ensemble bandura art – a duo of bandura players. **The purpose of the article** is to analyze the creative specifics of duet performance in bandura art. Among the tasks: the history of the origin and development of ensemble performance of bandura players in Ukraine and abroad; classification of bandura duets; coverage of creative activity and professional achievements of leading duet groups of bandura players.

The research **methodology** is based on general scientific research methods – empirical (observation, description, interview), theoretical (analysis) and comparative-historical method. **The scientific novelty** of the article is the definition of the principles of classification of bandura duets and the criteria for analyzing their work.

It is noted that the duo in the typology of bandura groups is the simplest in form, but, at the same time, is represented by various performance samples. The main types of duets are defined – homogeneous and mixed, which, in turn, are divided into instrumental and vocal-instrumental. The article also analyzes the experimental types of mixed forms of modern duos in Ukraine and abroad with the participation of bandura, in particular accordion and bandura, guitar and bandura, etc. The importance of composer's work (O. Gerasimenko, Y. Oliynyk, V. Pavlikovsky, R. Hrynkiv, etc.) in the creation of ensemble bandura repertoire, in particular for bandura and piano duos, is emphasized.

The principles of formation of the repertoire of duets in bandura performance are defined, which includes both original compositional creativity, as well as arrangements, covers and arrangements of works of folklore, academic and jazz-pop direction. Leading ensemble duet groups (Bandura Conversation, B&B Project, Dialogues, Double Blast, etc.) successfully tour in Ukraine and abroad, participate in international competitions and festivals, promoting the possibilities of Ukrainian folk-academic instruments.

Conclusions. Bandura duets are one of the oldest ensemble forms, which is constantly in the process of creative experimentation. Modern duet groups are looking for a new repertoire and realizing themselves in various genres.

Key words: bandura band duo, bandura ensemble art, classification of bandura duets, repertoire, instrumentation.

Кубик Ольга Евгеньевна, магистр, аспірантка кафедри музикальної україністики і народно-інструментального мистецтва Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Специфика дуэта как ансамблевой формы современного бандурного искусства

Автор статьи освещает историю зарождения и функционирования одного из видов ансамблевого бандурного искусства – дуэта бандуристов. **Цель статьи** – анализ творческой специфики дуэтного исполнительства в бандурном искусстве. Среди задач: история зарождения и развития ансамблевого исполнительства бандуристов в Украине и за ее пределами; классификация бандурных дуэтов; освещение творческой деятельности и профессиональных достижений ведущих дуэтных коллективов бандуристов.

Методология исследования опирается на общенаучные методы исследования – эмпирические (наблюдение, описание, интервью), теоретические (анализ) и сравнительно-исторический метод. **Научную новизну** статьи составляет определение основ классификации бандурных дуэтов и критериев анализа их творчества.

Отмечено, что дуэт в типологии бандурных коллективов – самый по форме, но в то же время представлен разнообразными исполнительскими образцами. Определены основные типы дуэтов – однородные и смешанные, которые, в свою очередь, подразделяются на инструментальные и вокально-инструментальные. В статье также проанализированы экспериментальные типы смешанных форм современных дуэтов Украины и зарубежья с участием бандуры, в частности баян и бандура, гитара и бандура и др. Подчеркнуто значение композиторского творчества (А. Герасименко, Ю. Олейника, В. Павликовского, Р. Гринькива и др.) В создании ансамблевого бандурного репертуара, в том числе для дуэтов бандуры и фортепиано.

Определены принципы формирования репертуара дуэтов в бандурном исполнительстве, охватывающая как оригинальное композиторское творчество, так и аранжировки, каверы и обработки произведений фольклорного, академического и джазово-эстрадного направления. Ведущие ансамблевые дуэтные коллективы («Бандурный разговор», V & V Project, «Диалоги», «Double Blast» и др.) Успешно гастролируют в Украине и за рубежом, участвуют в международных конкурсах и фестивалях, пропагандируя возможности украинского народно-академического инструментария.

Выводы. Дуэты бандуристов – одна из древнейших ансамблевых форм, постоянно находится в процессе творческого экспериментирования. Современные дуэтные коллективы – в поисках нового репертуара и реализации себя в различных жанрах.

Ключевые слова: дуэт бандуристов, ансамблевое искусство бандуристов, классификация бандурных дуэтов, репертуар, инструментарий.

Актуальність теми дослідження. Бандурне мистецтво ХХ – початку ХХІ ст. становить собою цілісну систему, що відо-

бражена у виконавських формах сольного та колективного музикування. Останнє представлено ансамблями камерних (дуети, тріо, квартети) та великих (капели, оркестри) форм. Серед камерних форм найбільш популярним і, відповідно, дослідженим є жіноче тріо бандуристок. Натомість дуєт бандуристів – це камерний тип ансамблю бандуристів, який має свою окрему специфіку та тенденції розвитку, які на сьогодні ще недостатньо вивчені. В ансамблевому музикуванні другої половини ХХ ст. активно створюються мішані дуєти за участю бандури, що є порівняно новим у бандурному мистецтві. Це дає можливість для експериментів і розширення технічних завдань, оскільки удосконалені бандури цьому сприяють, а можливості поєднання тембрів бандури, голосу та інших інструментів, у т. ч. електронних, постійно розширюються. Сучасна широка панорама різноманітних дуєтних форм бандурного мистецтва зумовлює потребу дослідження їх творчої діяльності і впровадження нових форм в освітній та виконавський процеси.

Мета статті – комплексний аналіз виконавської традиції бандурних дуєтів, виявлення їх специфіки. Відповідно до мети визначені такі завдання: проаналізувати історію зародження та розвитку ансамблевого виконавства бандуристів в Україні та за її межами; зробити класифікацію бандурних дуєтів; висвітлити творчу діяльність та професійні здобутки провідних дуєтних колективів бандуристів.

Наукова новизна – зроблена спроба класифікації бандурних дуєтів – на однорідні та мішані; проаналізовано репертуарні зразки колективів; визначено основні тенденції виконавства дуєтів діаспори та України.

Виклад основного матеріалу. У ХХ столітті бандурне мистецтво набуває певних змін (удосконалення інструментарію, академізація бандурного виконавства, фемінізація), які позитивно вплинули на формування нової традиції: сценічні форми виконавства; розподіл репертуару бандуристів на вокально-інструментальні та інструментальні; поділ форм і жанрів гри та співу бандуристів на сольні, ансамблеві, оркестрові; збагачення вокально-інструментальних композицій за рахунок жіночих тембрів; поява однорідних, (чоловічих, жіночих, дитячих ансамблів) і мішаних типів [4, с. 62].

Академізація бандурного виконавства – довготривалий процес у музичній культурі. Унаслідок цього процесу відбува-

ється ряд змін у бандурному мистецтві: заміна усної традиції письмовою (поява підручників, навчальних та нотних зразків); відкриття класу бандури в навчальних закладах різних освітніх рівнів; виробництво уніфікованого інструментарію; поява нових виконавських форм; різноплановий репертуар (завдяки співпраці композиторів та виконавців) [4, с. 64]. Важливим процесом у розвитку бандурного виконавства стало формування відповідної методичної бази. Автором першого підручника гри на бандурі є Гнат Хоткевич, підручник був виданий 1909 року у м. Львові [10, с. 36].

Запровадження новітніх концертних форм та академічної освіти для бандуристів пов'язане з іменем Гната Хоткевича [10, с. 35]. Знаковим для ансамблевого бандурного музикування, в тому числі й дуетного, став XII Археологічний з'їзд (1902 р. м. Харків), організований Гнатом Хоткевичем [4, с. 68]. Саме на цьому з'їзді були закладені основи функціонування трьох різновидів бандурного ансамблевого виконавства, один із них – різноваріантність ансамблів малих форм як чисто бандурних, так і з використанням інших народних інструментів [8, с. 20]. На концерті цього з'їзду виступили в дуеті лірник Самсон Веселий і бандурист Іван Нетеса, які виконали твір «Псальма Сковороди» [10, с. 36; 8, с. 19]. Цей дует мішаного типу можна вважати першим в історії бандурного дуетного музикування.

Ансамблеве мистецтво гри на бандурі – це свого роду продовження досягнень сольного виконавства. Практично кожен бандурист-соліст високого фахового рівня зможе проявити себе і у ансамблевому музикуванні [5, с. 82]. Проте виконавство – це не лише сам процес, а явище, яке тісно пов'язане з психічним станом людини, охоплює всі психологічні категорії: характер, волю, емоції, уявлення, нахили та ін. [8, с. 79]. Мистецтво ансамблевого виконавства базується на вмінні виконавця співвіднести свою художню індивідуальність, свій виконавський стиль, технічні прийоми з індивідуальністю, стилем, прийомами виконання партнерів – саме це забезпечить злагодженість виконання в цілому [11, с. 31].

Якщо на початку ансамблевої практики бандуристів існували ансамблі лише чоловічого складу, то у 1912 році В. Шевченко створює ансамбль бандуристів (8 осіб), в якому брали участь жінки-бандуристки. Це перший факт мішаного ансамблю (за складом учасників) в історії бандурного

мистецтва [4, с. 75]. Яскравим поштовхом подальшого розвитку професійного ансамблевого виконавства в Україні та за кордоном стало створення (за підтримки Гетьманату Павла Скоропадського) першої чоловічої капели бандуристів Василем Ємцем у 1918 р. в Києві [4, с. 79–80]. Діяльність колективу і його послідовників сприяла активізації різних форм бандурного музикування.

Склад бандурного ансамблю, в тому числі і дуетного, можна визначити згідно кількості виконавців (дует, тріо, квартет, квінтет), а також статевої та вікової особливостей (парубочий, дівочий, чоловічий, жіночий, мішаний [2, с. 119]. У своїй праці С. Вишневецька пропонує ще один критерій для ансамблевого мистецтва – це специфіка формантної структури місцевих говорів (у зонах концентрації мовленнєвих звукоутворень) [2, с. 139]. У дуетному виконавстві цей критерій може послужити у класифікації вокально-інструментальних дуетів бандуристів.

Визначена і запропонована авторкою статті класифікація різних форм бандурного виконавства є не лише універсальною, але й актуальною для бандурних дуетів. Отже, бандурні ансамблі розрізняються:

1) за різновидами (інструментальні; вокально-інструментальні);

2) за кількістю виконавців: малі (камерні) ансамблі бандуристів (дует, тріо, квартет та ін.), великі ансамблі бандуристів, капели, оркестрові групи бандур;

3) за складом учасників: однорідні (чоловічі, жіночі, дитячі), мішані);

4) за інструментарієм: однорідні; мішані, які поділяються на підвиди – дуети бандури із тембрально-спорідненими народними інструментами; із тембрально-протилежними народними інструментами; із класичними інструментами.

5) за репертуаром: камерні інструментальні ансамблі (дуети) бандуристів; камерні вокально-інструментальні ансамблі (дуети) бандуристів; професійні, академічні та аматорські ансамблі (дуети) бандуристів.

6) за виконавською формою: камерні ансамблі (дуети) жіночі; камерні ансамблі (дуети) чоловічі; мішані камерні ансамблі (дуети); дитячі ансамблі (дуети) бандуристів, які можуть бути однорідні (дівчачі, хлопчачі) та мішані) [6, с. 190].

Також можна говорити про ще один *освітній* підвид ансамблів (дуетів) – дует учня та вчителя, оскільки така

форма роботи дуже часто застосовується у початковій ланці музичної освіти бандуристів, з метою виховання концертного виконавця.

На початку ХХ століття дуети бандуристів були радше однорідні за інструментарієм та однорідні за складом учасників. До таких перших дуєтів можна віднести кобзарський дует у складі Костя Місевича та Дмитра Гонти (1925 рік створення) [4, с. 101]. Вагомий внесок у розвиток бандурного мистецтва вклав дует братів Олександра та Петра Гончаренків, які крім концертної діяльності, виготовляли музичні інструменти [4, с. 169]. Пізніше появляються мішані бандурні дуети за інструментарієм (дует Володимира Кабачка та сопілкаря Євгена Бобровникова [10, с. 164] та мішані за складом учасників (період ожіночування у бандурному виконавстві).

У зв'язку з певними історичними та політичними подіями в другій половині ХХ століття бандурне ансамблеве мистецтво (в тому числі і дуетна форма) починає активно розвиватися за межами України. Представники української діаспори співпрацюють з колективами материкової України, наприклад Віктор Мішалов взяв участь у гастрольному турі містами України (1999 рік) разом із дуетом «Бандурна розмова» (Тарас Лазуркевич та Олег Созанський) [4, с. 149].

Микола Давидов зазначив, що у сфері академічного народно-інструментального мистецтва наприкінці ХХ – початку ХХІ століття виникла тенденція до камернізації ансамблевого виконавства шляхом включення їх в ансамблі з «класичними інструментами» – смичковими, духовими, фортепіано, органом, клавесином та ін. [10, с. 164]. Таку тенденцію спостерігаємо і в бандурному музикуванні, зокрема дуетному. «Камерний ансамбль» – це група виконавців, які виступають як єдиний художній колектив та виконують камерну музику [11, с. 24]. Проблема індивідуальності у вокально-інструментальному виконавстві, а особливо у його колективному вираженні, завжди була непростою, бо зміст і форму твору не можна відокремити від своєрідності особи композитора та виконавця [8, с. 78]. Г. Кох чітко розподіляє дві сфери функціонування ансамблю – виконавську і композиторську [11, с. 28].

Репертуарна спадщина музичних композицій для дуєтів бандуристів порівняно невелика. Лише у 90-х роках ХХ століття укріплюються мішані інструментальні ансамблі у складі з бандурою. [10, с. 89].

У творах сучасного бандурного інструментального репертуару органічно поєднались яскрава національна самобутність, виконавська традиція та надбання європейської інструментальної культури. Знаними авторами нотних зразків для інструментальних та вокально-інструментальних бандурних дуетів є:

– Костянтин Мясков (Концертна п'єса на тему двох українських народних пісень «Пісня про Байду» та «Ой ходила дівчина бережком» для бандури та фортепіано) та ін. [10, с. 120];

– Оксана Герасименко («Камерна сюїта для бандури і фортепіано» у трьох частинах; концертні твори для однорідних бандурних дуетів «Сумний вальс», «Щедрівки»; твори для мішаних складів «Соло для флейти», «На крилах мрій» та інші). Для однорідного дуєту бандуристок – Вікторії Грицюк та Наталії Винницької композиторка написала інструментальний цикл «Музичні пастелі» [10, с. 91–93];

– Юрій Олійник (сюїта для бандури і фортепіано «Чогири подорожі на Україну» (1994 р.) та сюїта «Незвичайні пригоди козака Мамає» (2009 р.) у трьох частинах: «Чарівні акорди», «Дивовижна подорож» і «Медовий місяць у космосі» та ін. [10, с. 103];

– Роман Гриньків («Передзвін для двох бандур» та ін.) [10, с. 95];

– Володимир Павліковський («Великодні дзвони», «Різдвяна казка» та ін.) [10, с. 72] та ін.

Значне місце у репертуарному доробку ансамблю (дуетів) бандуристів займають авторські твори, переклади, аранжування, обробки народних пісень багатьох сучасних композиторів, аранжувальників : В. Дутчак (збірник «Любіть Україну» (2003 р.); С. Овчарової (збірники «Дзвени, бандуро» (2013 р.), «Твори для бандури в супроводі фортепіано» (2010 р.) та ін.); збірник «Україна є, Україна буде» на вірші Зої Ружин; І. Мокрогуз (збірники «Звучать бандури Буковини» (2014, 2019 рр.); Л. Марич (збірник «Бандурне намисто» (2018 р.); Л. Мандзюк (збірник «Твори для ансамблів бандуристів» (2015 р.); збірник «Я з пісні народної виріс» (2016 р.); О. Бартошевич (збірник «Моя земля»»2017 р.); композиції Р. Лісової, В. Кирейка, М. Денисенка, Ю. Шамо, В. Зубицького («Коломийка» для бандури та гітари) [7, с. 166]; аранжування Т. Петрик, І. Євенка, Ю. Радка, Г. Шатківської та ін.

Бандурне мистецтво сьогодення розвивається у багатьох напрямках виконавства – академічному, народно-побутовому,

естрадно-розважальному, джазовому [4, с. 274]. Поява нових колективів свідчить про важливість ансамблевого виконавства на бандурі в Україні та в діаспорі і в наш час.

До найяскравіших однорідних бандурних дуєтів жіночого складу ХХ–ХХІ можна віднести: дует бандуристок «Елегія струн» у складі Юліани Хаварівської та Ірини Кріль (м. Тернопіль), серед творів репертуару – «Пісня про Тернопіль», «Зелене жито, зелене»; дует бандуристок «Злата» у складі Катерини Коврик та Євгенії Згуровської (м. Київ), в їх репертуарі українські та світові музичні композиції – «Місяць на небі», «Баркарола» та ін.; дует бандуристок «СтоДвадцятьЧотири» у складі Карацюпи Олени та Дзереваго Ярослави (2013 р. м. Харків), знані твори їхнього репертуару – «Заплету калину в коси», «Намалую тобі зорі» та ін.; дует бандуристок «Insertion» у складі Вікторії Гамар та Юлії Когут отримав Гран-Прі на Міжнародному конкурсі «Зіркова хвиля хітів 2018», де виконав твір В. Івасюка «Балада про дві скрипки» (керівник О. Ніколенко); дует бандуристок у складі Любові Вальчак та Наталії Кончаківського, серед їх репертуару – «Туман яром, туман долиною» та ін., дует бандуристок у складі Анни та Тетяни Кожурових; дует бандуристок у складі Марії Шпінталь та Оксани Вальнюк (м. Івано-Франківськ); дует бандуристок «Ладо» у складі Уляни Яців та Юлії Пасічник (м. Івано-Франківськ); дует бандуристок «Камелія»; дует бандуристок Наталії та Ірини Євтушків; дует бандуристок «Аритмія», дует «Лісова пісня» (США), дует сестер Дерев'янка (Бельгія) [4, с. 282] та інші.

Сімейний дует Петра та Марії Марцинюків (Івано-Франківськ), сімейний дует Петра та Ніли Деряжних (Австралія) – однорідні дуєти за інструментарієм, але мішані за складом учасників і тембровим звучанням [4, с. 5].

До однорідних бандурних дуєтів чоловічого складу слід віднести: дует «Бандурна розмова» (м. Львів), у репертуарі музика різних жанрів – «Зірвалася хуртовина», «Бандуристе, орле сизий», «Горить моє серце», «Соната С-dur I ч.» та інші; дует братів Романа та Віталія Морозів (м. Київ); дует братів Михайла та Мирослава Постоланів (Великобританія) [4, с. 130]; імпрровізаційні дуєти Ярослава Джуся з Чарлі Сакумою «Бандуристе, орле сизий», Романом Гриньківим та інші.

Останнім часом новою тенденцією стало поєднання бандури в дуєті з народними та класичними інструментами,

зокрема – баяном, гітарою, домрою, флейтою, сопілкою, наєм, дудуком, фортепіано та ін. До знаних мішаних дуетів України та діаспори належать багато колективів. Серед творів репертуару дуету Оксани Герасименко та Карлоса Пуї (бандура, флейта) – «Мелодія блакитного неба», «Таїна», «Зустріч з ніжністю» та ін. Дует Оксани Герасименко та Ічіро Сузукі (бандура, гітара) виконував авторські твори О. Герасименко «Каталонське рондо», «Самотність» та ін.

Сімейний дует Надії та Ігоря Євенків (баян, бандура) «Діалоги» (м. Івано-Франківськ, 2008–2014 рр.) – лауреати багатьох музичних конкурсів. Колектив здобув другу премію на Міжнародному конкурсі «Премія Ланчіано» (Ланчіано, Італія, 2010 р.) за краще виконання сучасної музики, де виконали авангардну музику «Рефлексії» – «Оглядини старих світлин» у 7-ми частинах та «Карпатський триптих» В. Павліковського. Дует «Діалоги» – лауреат міжнародних конкурсів «Perpetuum mobile» (м. Дрогобич, 2010–2012 рр.), дипломант Міжнародного конкурсу «Poprad 2012» (Попрад, Словаччина), лауреат Міжнародного конкурсу «KrimAsso – 2013» (м. Сімферополь), учасники багатьох мистецьких подій в Україні та за кордоном – Всеукраїнського фестивалю-конкурсу бандуристів ім. Остапа Вересая (м. Кременець, 2009 р.), Міжнародного джазового фестивалю «Jazz Bez» (Київ, 2010 р.), Всеукраїнського конкурсу «Карпатська весна» (м. Івано-Франківськ 2010 р., 2012 р.), всеукраїнського фестивалю «Коляда на Майзлях» (м. Івано-Франківськ, 2013 р, 2014 р.), Міжнародного фестивалю «Spotkannja Kultur» (Валч, Польща 2013 р.) та інших. Дует «Діалоги» також брав участь у різних полі-мистецьких проектах: «Porto Franko» (м. Івано-Франківськ, 2010 р.), «Схід-Захід» (м. Донецьк, 2010 р.) та ін. У їх творчому доробку – інструментальні та вокально-інструментальні твори – «Утоптала стежечку» та «Чи ми ще зійдемося знову» на сл. Т. Шевченка. муз. В. Власова, «Ранок у Карпатах» В. Павліковського, «Інтродукція і пасакалія» d-moll, перекл. І. Євенка, «Вічний рух» Х. Аветісяна, перекл. І. Євенка та ін.

Серед відомих українських мішаних дуетів – «Гармонія» у складі Ігоря та Наталії Мазурів з Херсону (бандура, сопілка); Юрія та Людмили Федорових (баян, бандура); сім'ї Петрик (баян, бандура), дует «Double Blast» (баян, бандура); дует у складі Ірини Серотюк та Тетяни Гордійчук (баян, бандура), V&V Project (баян, бандура) [7].

Бандурист-віртуоз Роман Гриньків (Україна) та гітарист Ел ді Меола (США) записали декілька аудіо-програм, зокрема «Зимові ночі» (1999), а також представили унікальний акустичний проєкт «Наше Різдво» (Київ, 2008).

Наявність виконавців високого класу серед бандуристів сприяла виходу бандури на рівень Міжнародних конкурсів. У 1993 році вперше організовується Перший Міжнародний конкурс бандуристів імені Гната Хоткевича. Серед номінацій була й ансамбль бандуристів [5, с. 56]. Практично всі ці вище згадувані колективи є активними учасниками та лауреатами Всеукраїнських та Міжнародних фестивалів та конкурсів («Дні бандурової музики» Польща; «Дзвени, бандуро» м. Дніпро) та ін. Аналізуючи фестивально-конкурсний рух, можна зробити висновок, що вокальні дуети, як однорідні, так і мішані, представлені майже однаковою мірою [2, с. 139], інструментальні бандурні дуети представлені у меншій кількості.

Одним з найпопулярніших сьогодні є інструментальний дует V&V Project (м. Київ) у складі Тетяни Мазур (бандура, сопілка) та Сергія Шамрая (баян), що створений у 2015 році випускниками Національної музичної академії ім. Петра Чайковського. Гурт експериментує з контрабасом, ударними, оркестром та виконує авторські й кавер-версії відомих хітів. Серед знаних робіт – «Лібертанго» А. П'яццолі, «Гроза» А. Вівальді, «Щедрик» М. Леонтовича, «Веснянка» – авторський твір та інші. На згадані вище композиції відзнято відеокліпи. Дует має свій YouTube канал, активно виступає в Україні та за кордоном у країнах Європи, Азії, Америки, також він представляв Україну на міжнародному економічному форумі в Давосі (Швейцарія). Колективу вдалося злати стереотипи не лише про репертуар народно-інструментального колективу, але й про акустично-камерний характер дуетної форми, вони виступають, використовуючи підсилювачі на великих сценах, стадіонах, співпрацюють з відомими естрадними виконавцями.

Кавери на відомі хіти поп та рок-гуртів також вирішив виконувати дует «Double Blast» (баян, бандура) у складі Юрія Радка та Лідії Бойків (2015 р. м. Чортків Тернопільської обл.). Серед репертуару дуету – твори українських та світових зірок – «Плакала» групи «Казка», «Щедрик» М. Леонтовича, увертюра «Їхали козаки» на теми Джоакіно Росіні, авторський твір Ю. Радка «Між небом і землею» та інші. Аранжу-

ванням творів займається Юрій Радко, а також виконує всю роботу, яка пов'язана з монтажем відео, оскільки дуєт вже має у своєму доробку кілька відеокліпів – «Щедрик», «Мольфар», «Плакала» та інші.

Дуєт у складі Тетяни Петрик (бандура) та В'ячеслава Петрика (баян) був створений у 2018 році (м. Чернігів), з метою популяризації бандури та української музики як на Батьківщині, так і за її межами. Два роки дуєт провів за кордоном, відвідав велику кількість міст Швейцарії (Берн, Базель, Цюріх, Кур, Люцерн, Локарно, Женева); Данії; Франції; Німеччини (Берлін, Кельн, Гамбург, Мюнхен), де виступав на найрізноманітніших сценах (церкви, хоспіси, санаторії, концертні холи та ін.). У репертуарі дуєту твори різних стилів та жанрів: обробки народних пісень «Ой я знаю, що гріх маю», «Розпрягайте хлопці коней», «Ой у вишневому саду»; класичні композиції «Хорватська рапсодія» М. Мрвіца, «Лібертанго», «Primavera Portena», «Por una cabeza» А. П'яцолли; пісні сучасної естрадної музики «Україна – це ти» Т. Кароль, «Алилуя» Л. Коена, «Despaso» Л. Фонсі та багато інших різноманітних цікавих творів. Крім дуєтного музикування, Тетяна Петрик робить вагомий внесок у репертуарну спадщину бандуристів – видала три збірки пісень у власному аранжуванні – «Мелодії кохання», «3 бандурою у серці», «У любові є крила». Тетяна та В'ячеслав Петрики – артисти капели бандуристів ім. О. Вересая Чернігівського філармонійного центру, маючи спільні концерти з капелою, виступають також як і дуєтна одиниця.

До яскравих бандурних дуєтів сучасності можемо віднести однорідний дуєт бандуристок ЛНМА ім. М. Лисенка – «Amoroso» у складі Марії Гуляк та Христини Шукост (кер. О. Герасименко). Дуєт створений у 2018 році та є виключно інструментальним. До репертуару ансамблю входять композиції О. Герасименко «Повернення», сюїта «Музичні пастелі» у трьох частинах, Зегінья Абреу «Тіко-Тіко»; С. Ірад'єра «La Paloma» та інші. Дуєт є лауреатом I премії Міжнародного конкурсу Є. Станковича (м. Київ), учасники фестивалю «Lviv Bandur Fest» та ін.

Популяризувати інструмент серед молоді – таке завдання ставить перед собою молодий колектив – дуєт бандуристок Івано-Франківської обласної філармонії ім. Ірини Маланюк «Metamorfosi» (2019 р.) у складі Ірини Королевич (інструмент львівського типу) та Надії Шейгец (інструмент київського типу). Ансамбль взяв участь у авторському проєкті їх керів-

ника, композитора В. Павліковського «Бандура і Всесвіт», де виконали твори «Свята ніч», «Ave Maria», народні коліскові, «Місяць на небі», прозвучали композиції у дуеті з Мартою Зіньковською (бітбокс).

Висновки. Проаналізувавши ансамблеву дуетну модель бандурного виконавства, можна зробити такі висновки. Дует бандуристів – найпростіша і найдавніша форма бандурного ансамблю, хоча й історично молода, порівняно з дуетами класичних інструментів. Однією з передумов дуетного музичування є традиційний ансамблевий спів українців, що закріпився і в бандурному репертуарі, який першочергово був вокально-інструментальним.

За період ХХ ст. академічне дуетне виконавство бандуристів зуміло впевнено закріпитися в музичній культурі України та діаспори. Бандурні дуети розвиваються за такими напрямками:

– за жанровою специфікою – інструментальні та вокально-інструментальні;

– за складом інструментарію та вокалу – однорідні й мішані.

Бандурні дуети як однорідного, так і мішаного типу знаходяться весь час в пошуках репертуару, оскільки для такого складу недостатньо оригінальної нотної літератури. Учасники молодих гуртів пишуть власні твори, роблять аранжування та кавери, активно експериментують. Дуети бандуристів практикують також у початкових закладах мистецької освіти, що сприяє кращому вдосконаленню технічних можливостей та покращенню вокальних даних, а також розвиткові мислення та творчої уяви.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бобечко О.Ю. Бандурне мистецтво ХХ століття в контексті процесів фемінізації : автореф. дис. ... канд. мистецтвозн. : 17.00.03 – музичне мистецтво. Львів, 2013. 20 с.

2. Вишневецька С.В. Еволюція феномену співу в бандурній виконавській традиції : дис. ... канд. мистецтвозн. : спец. 17.00.03 – музичне мистецтво. Львів, 2011. 253 с.

3. Дика Н.О. Камерно-інструментальний ансамбль в Україні. Творчість і виконавство (1960–1980 рр.) : автореф. дис. ... канд. мистецтвозн. : 17.00.03 – музичне мистецтво. Київ, 2001. 19 с.

4. Дутчак В.Г. Бандурне мистецтво українського зарубіжжя ХХ – початку ХХІ століття: монографія. Івано-Франківськ : Фоліант, 2013. 488 с. + 72 іл.

5. Дутчак В.Г., Жовнірович С.Я., Шевченко М.О. «Дзвеніть могутньо, святі бандури... »: До 40-річчя Івано-Франківської муніципальної капели бандуристів. Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2009. 148 с.

6. Кубік О. Типологія ансамблів у бандурному мистецтві України та діаспори. *Музичне мистецтво XXI століття – історія, теорія, практика: зб. наук. праць інституту муз. Мистецтва Дрогобицького держ. пед. унів. ім. І. Франка [загальна редакція та упорядкування А. Душиного]*. Дрогобич : Посвіт, 2019. С. 183–191.

7. Лісняк І. Академічне бандурне мистецтво України кінця XX – початку XXI століття. Київ : ІМФЕ ім. М.Т. Рильського НАН України, 2019. 254 с.

8. Мандзюк Л.С. Ансамблево-виконавська творчість бандуриста: мистецтвознавчий та психолого-педагогічний аспекти : дис. ... канд. мистецтвозн. : 17.00.03 – музичне мистецтво. Харків, 2007. 194 с.

9. Мішалов В.Ю. Культурно-мистецькі аспекти генези і розвитку виконавства на харківській бандурі : дис... канд. мистецтвозн. : 26.00.01 – теорія та історія культури. Харків, 2009. 218 с.

10. Ніколенко О.І. Оригінальна інструментальна бандурна творчість в аспекті жанрово-стильової еволюції : дис. ... канд. мистецтвозн. : 17.00.03 – музичне мистецтво. Львів, 2011. 243 с.

11. Польська Г.І. Камерний ансамбль: історія, теорія, естетика : монографія Харків, 2001. 396 с.: іл.

12. Слюсар Т.М. Львівська камерно-інструментальна соната в історико-стильовій парадигмі розвитку жанру : автореф. дис. ... канд. мистецтвозн.: 17.00.03 – музичне мистецтво. Львів, 2010. 17 с.

REFERENCES

1. Bobechko, O. Yu. (2013). *Bandurne mystetstvo XX stolittia v konteksti protsesiv feminizatsii* [Bandura art of the XX century in the context of feminization processes] (PhD Thesis), Lviv: Lviv National Music Academy named after Mykola Lysenko [in Ukrainian].

2. Vyshnevskia, S. V. (2011). *Evoliutsiia fenomenu spivu v bandurnii vykonavskii tradytsii* [The evolution of the phenomenon of singing in the bandura performance tradition] (PhD Thesis), Lviv: Lviv National Music Academy named after Mykola Lysenko [in Ukrainian].

3. Dyka, N. O. (2001). *Kamerno-instrumentalniyi ansambl v Ukraini. Tvorchist i vykonavstvo (1960 – 1980 rr.)* [Chamber and instrumental ensemble in Ukraine. Creativity and performance (1960 - 1980)] (PhD Thesis), Kyiv: Institute of Art History, Folklore and Ethnology. MT Rylsky NAS of Ukraine [in Ukrainian].

4. Dutchak, V. H. (2013). *Bandurne mystetstvo ukrainskoho zarubizhzhia XX – pochatku XXI stolittia* [Bandura art of the Ukrainian abroad of the XX - the beginning of the XXI century]. Ivano-Frankivsk: Folio [in Ukrainian].

5. Dutchak, V. H., Zhovnirovych, S. Ya., Shevchenko, M. O. (2009). *Dzvenit mohutno, sviati bandury... : Do 40-richchia Ivano-Frankivskoi munitsypalnoi kapely bandurystiv* [Ring mightily, holy banduras ... : To the 40th anniversary of the Ivano-Frankivsk Municipal Bandura Chapel]. Ivano-Frankivsk: New Dawn [in Ukrainian].

6. Kubik, O. (2019). Typolohiia ansambliv u bandurnomu mystetstvi Ukrainy ta diaspory [Typology of ensembles in bandura art of Ukraine and diaspora] Proceedings of the *Musical art of the XXI century – history, theory, practice: coll. Science. works of the Institute of Mus. Arts of Drohobych state. ped. univ. them. I. Franko [general edition and arrangement by A. Dushny] Ukraine. Drohobych: Posvit, S. 183–191*[in Ukrainian].

7. Lisniak, I. (2019). *Akademichne bandurne mystetstvo Ukrainy kintsia XX – pochatku XXI stolittia* [Academic bandura art of Ukraine of the end of the XX – the beginning of the XXI century]. Kyiv: IMFE named after MT Rylsky NAS of Ukraine [in Ukrainian].

8. Mandziuk, L. S. (2007). *Ansamblevo-vykonavska tvorchist bandurysta: mystetstvoznavchyi ta psykhologo-pedahohichni aspekty* [Ensemble-performing creativity of a bandura player: art criticism and psychological-pedagogical aspects] (PhD Thesis), Kharkiv: Kharkiv National University of Arts named after I P Kotlyarevsky [in Ukrainian].

9. Mishalov, V. Ju. (2009). *Kulturno-mystecjki aspekty ghenезy i rozvytku vykonavstva na kharkivskij banduri* [Cultural and artistic aspects of the genesis and development of performance on the Kharkiv bandura] (PhD Thesis), Kharkiv: Kharkiv National University of Arts named after I P Kotlyarevsky [in Ukrainian].

10. Nikolenko, O. I. (2011). *Oryhinalna instrumentalna bandurna tvorchist v aspekti zhanrovo-stylovoi evoliutsii* [Original instrumental bandura work in the aspect of genre and style evolution] (PhD Thesis), Lviv: Lviv National Music Academy named after Mykola Lysenko[in Ukrainian].

11. Polska, I. I. (2001). *Kamernyi ansambl: istoriia, teoriia, estetyka* [Chamber ensemble: history, theory, aesthetics]. Kharkiv [in Ukrainian].

12. Sliusar, T. M. (2010). *Lvivska kamerno-instrumentalna sonata v istoryko-stylovii paradyhmi rozvytku zhanru* [Lviv chamber and instrumental sonata in the historical and stylistic paradigm of genre development] (PhD Thesis), Lviv: Lviv National Music Academy named after Mykola Lysenko [in Ukrainian].